GAZETA KRAKOWSKA

Nro. 97.

W Niedzielę Dnia 4. Grudnia 1803.

Z Wiednia d. 26. Listopada.

J. C. K. M. raczył nayłaskawiey zaszczycić godnością altualnego C. K. szambelana, Adryana Imhofa, teraźnieyszego prawnika rzeskiego miasta Auszpurga.

Franciszka del Negro, kupca w Zilly i dziedzica państwa Saneg w Styryi, raczył J. C. K. M. przez nayłaskawszy wzgląd tak na iego od 25 lat, iako też iego przodkow zasługi dla kraiu, do ślachectwa kraiowego z całem potomstwem nayłaskawiey wynieść.

Z Krainu d. 25. Listopada.

Podług listu z Konstantynopola pod d. 25 Października, rozpoczęła Porta negocyacye z Beiami względem Egiptu. Beiowie żądaią, aby taki sam rząd był tam przywrocony, iaki był przed wtargnieniem Francuzow.

Z środziemnego morza nadeszła tam wiadomość, że znowu 2 francuzkie statki z bronią z Brandisi wyszły i tę na brzegach Albanii wylądowały. Porta naięła na tę wiadomość 6 obcych statkow i ammunicyą na nich kapitanowi baszy do Morna posłała.

W Romelii panuie ieszcze ciągle spokoyność, i z tego powodu zgromadzaią w okolicach Konstantynopola ogromną armiią, i lubo cel iey nie wiadomy, domyślaią się iednak, że iest do Morei przeznaczona.

Od niedawnego czasu wiele znowu pożarow wybuchnęło w Konstantynopolu, ktore iedynie złości nieukontentowanego pospolstwa przypisuią. Z tego powodu nikomu nie wolno się na ulicy w nocy pokazać, wyiąwszy ulicę francuzkiego posła.

Petersburgskie wiadomości wzmiankuią: że tamteyszy dwor ułożył się z nowemi Elektorami, iż nie przyymie, ani do nich wyśle innych ministrow, iak tylko posłow trzeciego rzędu. — Hrabia Markow iest na swoie żądanie z poselstwa w Paryżu odwołany; nie wiadomo ieszcze kto kiedy iego mieysce zastąpi. To tylko widzieć można, że teraz rzadziey między Petersburgiem i Paryżem gońcy się przemiiaią, ale za to częściey pomiędzy innemi dworami.

Z Petersburga d. 2. Listopada.

Za pozwoleniem Imperatora Jmć wyznaczone są rocznie 10,000 rubli z prowizyi od kapitału orderow S. Anny, S. Jerzego i S. Włodzimierza, na wychowanie corek niemaiętnych kawalerow 2, 3 i 4tey klassy tych orderow, to iest kawalerow nie maiących przeszło 100 dziedzicznych poddanych.

Oto iest ukaz Imperatorski do senatu, względem urządzenia seminarium przy wsze-

chnicy Wileńskiey dla duchowieństwa katolickiego:

" Rozważywszy podane nam od senatu przełożenie, względem założenia w Wilnie przy akademii tameczney, szkoły dla duchowieństwa katolickiego, w któreyby potrzebne nauki, dawane były osobom poświęcaiącym się stanowi duchownemu, w przekonaniu o prawdzie, że oświecenie i obyczayność sług ołtarza, wielki wpływ maią na obyczaie i oświecenie ludu, osądziliśmy za rzecz potrzebną ustanowić, co następuie:

1) Przy akademii Wileńskiey założone bydź maią dwa głowne seminarya, iedno dla duchowieństwa katolickiego, drugie dla duchowieństwa kościoła Greckiego Unitow.

2) Kollegium duchowieństwa Rzymsko-Katolickiego, wybierze pewną liczbę klerykow w stosonku do liczby parafiow na posłanie ich do seminarium. 15 tysięcy rubli wyznaczonych iest rocznie na utrzymanie tego seminarium. Summa ta wybraną będzie z klasztorow oboyga płci — wyiąwszy klasztory Jezuickie, Piarow, Missyonarzy S. Wincentego, Braci miłosierdzia, Wizytek, Panien miłosiernych.

3) Kollegium Rzymsko-Katolickie zrobi rozkład, w iakim klasztory zapłacić maią wypadaiącą na nie kwotę podatkową.

4) Kollegium to wybierze dom przyzwoity na seminarium.

5) Ułoży pod prezydencyą Rektora akademii Wileńskiey, przepis dla seminarium głownego i przeszle go nam przez kuratora akademii do potwierdzenia, na ręce ministra oświecenia.

6) Zasady głownieysze do tego przepisu czyli regulamentu, bydź maią. 1) Biskup każdy wyszle z swoiey eparchyi wyznaczoną liczbę klerykow do głownego seminarium, przysposobionych iuż należycie w niższych seminariach Biskupstw. 2) Niezdolny i nieobyczayny seminarista oddalonym zostanie z seminarium, po upłynieniu roku, gdyby się nie poprawił. 3) Seminariści klerycy, mieć będą pożywienie, mieszkanie, ubior, drwa i światło. 4) Przyzwoity miany będzie dozor nad niemi i naukami ich, a mianowicie w moralności praktyczney, i w nauce obrządkow kościelnych i zwyczaiow. 5) Seminariści obowiązani są odprawić kurs przepisanych nauk. 6) Seminarium głowne zostaie pod dozorem bezpośrednim i rozrządzeniem kommissyi, która składać się będzie z 3ch professorow teologii, z 2ch kanonikow Wileńskich i iednego prałata Unitow. Akademiia i kapituła, corocznie wybierać ich maią.

7) Seminaria znayduiące się teraz w biskupstwach katolickich, są utrzymane. — Biskupi i kapituły starać się tylko powinni przyprowadzić ie do lepszego stanu i stosunku z seminarium głownym.

8) Oddzielne będzie seminarium Eparchyi Wileńskiey. Znayduiąc się w stolicy wraz z akademiią, utrzymywać będzie pewną liczbę klerykow. — Układ iego będzie tenże sam, co i seminarium głownego.

9) Niższe urzędy kościelne posiadać mogą seminariści z seminariow Eparchialnych, ale po upłynieniu lat 10 nikt nie będzie mogł zostać biskupem, prałatem, kanonikiem, assessorem w kollegium katolickim, officyałem, sędzią i kaznodzieią przy kościołach katedralnych; nie odprawiwszy nauk w głownym seminarium Wileńskim, wyiąwszy tych, którzyby od akademii Wileńskiey otrzymali doktorat.

10) Przepis ten rozciąga się, wyiąwszy braci miłosierdzia, do wszystkich zakonnikow, którzyby po upłynieniu lat 10 nie odprawili nauk w akademii, albo nie mieli od niey zaświadczenia zdatności.

Ukaz w oryginale iest podpisany ręką własną N. Imperatora. *Alexander.*

Niżey. Minister oświecenia hrabia Piotr *Sawadowski.*

Ratysbony d. 11. *Listopada.*

Seym posiedzenia swoie do dnia 14 odroczył, w którym dniu protokuł względem dekretu Cesarskiego tyczącego się głosow męzkich niezawodnie otworzonym będzie. Uważać iuż dzisiay można za rzecz pewną, że kollegium miast przypuszczonem nie będzie do naradzeń względem tego przedmiotu, który w gruncie nie tyczy się tylko związkow wewnętrznych dwoch wyższych kollegiow, lecz kollegium miast przypuszczonem będzie do naradzeń względem innych punktow nie mniey ważnych nowego powszechnego prawa, które się gotuie dla kraiow Niemieckich stosownie do ostatnich odmian iako to, ustanowienie nowey kommissyi wykonawczey dla Rzeszy; nowy podział cyrkułow; sprostowanie matrykuły Rzeszy, utrzymanie izby Cesarskiey i izby Rzeszy &c.

Hrabiowie Rzeszy Szwabscy podali seymowi przez barona Schmitz Grallenburg memoryał, w którym łączą się z żądaniem podanym, przez hrabiow Rzeszy Wetterawii, Frankonii i Westphalii w miesiącu Sierpniu roku bieżącego, dążącym do tego, aby w przypadku, gdy interessa większey wagi, któremi się seym w ninieyszych okolicznościach zatrudniać będzie, będą poprzedniczo odesłanemi do deputacyi Rzeszy, hrabiowie mieli uczestnictwo do tey deputacyi stosownie do praw konstytucyynych, uznanych w ostatnich nawet czasach przez konkluzum Rzeszy potwierdzone przez J. C. K. M. d. 9 Września 1795 i d. 7 Listopada 1801. Pierwszy kommissarz Cesarski Xżę Jmć Tour i Taxis na d. 5 b. m. przybył do naszego miasta.

Z Rzymu d. 29. *Października.*

Oyciec Sty iest na dniu dzisieyszym spodziewany z Castel Gandolfo. Przybycie iego zapowiedziane będzie wystrzałem artyleryi z twierdzy.

Ob. Lebrun syn trzeciego konsula i adiutant jenerała St. Cyr iadąc do Neapolu w dniach tych przeieżdzał przez nasze miasto. Jenerał Montrichard iadący z kraiu Hanowerskiego w towarzystwie swoiego adiutanta i kilku jeszcze innych officyerow tamże przeieżdzał. Jenerał ten rownie iak i Obywatel Lebrun przez dni kilka bawili w naszym mieście dla zobaczenia tego wszystkiego, cokolwiek godnego widzenia w sobie zamyka.

Z Bruxelli d. 10. *Listopada.*

Zaczynamy tu powątpiewać o przybyciu do naszego miasta pierwszego konsula po obeyzreniu brzegow, a przynaymniey żadney urzędowey względem tego nieodebraliśmy wiadomości.

Trybunał pierwszego okręgu departamentu Dyle na swoim pozawczorayszym posiedzeniu ukarał karą pieniężną 1500 frankow, 72 popisowych z lat 9, i 10 uznanych za nieposłusznych ustawie wyrokiem prefekta pod d. 31 p. m. zapadłym, i przez niego trybunałowi doniesionych.

Na Mozie i Zuidersee zbudowano szalupy armatne podług nowego planu; biegli officyerowie marynarki batawskiey spodziewaią się znacznych z nich korzyści. Szalupy te będą dzwigać armaty naywiększego kalibru, bieg ich będzie szypkim, a iednak liczny na sobie orszak ludzi mieścić będą. Proby iakie z niemi czyniono zupełnie się udały. Część statkow płaskich batawskich, podobnież nowym sposobem iest zbudowana.

Z Medyolanu d. 7. *Listopada.*

Nasze prawodawcze ciało potwierdziło ustawę przyznaiącą kommandorom zakonu maltańskiego pensyą dożywotnią wyrownywaiącą 4 części czystego dochodu, który ka-

)2(

żdy z nich z swoiey kommanderyi pobierał, będzie im prócz tego zapłacone za wynadgrodzenie za zaległości raz na zawsze 8 część rocznego dochodu ich kommanderyy. Ustawa ta przepisuie prócz tego, niektóre prawidła względem mieszkania w kraiu tych, którzy dobrodzieystw tey ustawy używać zechcą.

Woyska włoskie pod rozkazami jenerała Pino przeznaczone na udanie się do francyi dla składania części wyprawy przeciw Anglii ieszcze nie ruszyły; lecz odebrały rozkaz bydź w gotowości do ruszenia za pierwszym rozkazem. Powszechnie mniemaią, że d. 17 b. m. ruszą, i udadzą się drogą przez Simplon. Jenerałowie dowodzący tą dywizyą pod jenerałem naczelnym Pino są: jenerałowie brygady Teublie i Bonfanti. Adiutant kommenderuiący Mazziccohelli zastępuie mieysce szefa głownego sztabu.

Z Fryburga d. 6. Listopada.

Mowią, że połowa woyska francuzkiego znayduiącego się w Szwaycaryi odebrała rozkaz udania się do armii angielskiey.

Ulicom naszego miasta przywrocono nazwiska iakie miały przed rewolucyą.

Przybycie P. Crumpipen codziennie iest spodziewane do naszego miasta rownie iak i nuncyusza apostolskiego xiędza Testa Ferrata, który od d. 30 Października znayduie się w Lucernie. W czasie bawienia się w naszem mieście poświęci na biskupa, nowego naszego biskupa łącznie z proboszczem kapituły S. Mikołaia w Fryburgu i X. Gondre opatem Hauteriwu.

Rząd nasz wydał wyrok ściągaiący się do przemycania soli, wyrok ten potwierdza kary dawnemi szwaycarskiemi ustawami przeciwko temu postanowione. To przemycanie iest iuż po wszystkich stronach tak wielkie, że nader trudno będzie kantonom iemu zapobiedz.

Potwierdzenie traktatu przyiaźni z Francyą przez wielką radę kantonu St. Gall dnia 26 Października uroczyście w St. Gall ogłoszonym było. W południe dał się słyszeć huk armat po pobliżkich wzgórkach miasta rozstawionych. Mała rada dawała wspaniałą ucztę dla rady wielkiey, na którey znaydowali się także francuzcy officyerowie z tuteyszey załogi, tudziesz wiele znakomitych osob, pomiędzy wielu zdrowiami spełniano następuiące: *Pierwszego konsula, przywrociciela dawnieyszey przyiaźni pomiędzy narodem Francuzow i narodem Szwaycarow, landmana ligi Szwaycarow; ludu francuzkiego, aby iego szczęśliwość wyrownała iego sławie; zwierzchnictwa kantonu St. Gall. Jenerała Ney &c.*

Ob. Monod, który iak wiadomo złożył swoy urząd, ma swoim następcą Ob. Pidou tymczasowego sekretarza i członka konsulty paryzkiey.

Mała rada kantonu Zurich kazała kommissyi edukacyyney podać sobie rapport względem instytutu Pestallozego, a chcąc odpowiedzieć przychylney checi iaką seym szwaycarski ku temu instytutowi okazał postanowiła przyłożyć się 1000 fran., do wsparcia iakie rząd helwecki w kwocie 4000 fran. Pestallozemu dać przyrzekł.

Mała rada kantonu Lucerny upoważniła młodego człowieka P. Kaufman, który przez czas nieiaki był w Berthoud do otworzenia kosztem kantonu nowey szkoły, w którey nauki dawane będą podług prawideł P. Pestallozego.

Z Paryża d. 14. Listopada.

Pani Leklerkowa siostra pierwszego konsula, zaślubiła się, podług dzisieyszego Monitora z Xciem Borghese, i uroczystość ślubu odbyła się w Morfontaine.

Rząd dowiedziawszy się, (wyraża ten-

że Monitor) że francuzki jenerał Boyer trzymany iest w ścisłem więzieniu w Szkocyi, nakazał zatem, aby ieden z znakomitszych ieńcow angielskich podobnież był we Francyi, iak Boyer w Anglii traktowany.

D. 10 t. m. minister marynarki Decres przybył z rana do Hawru i był od tamteyszey artylleryi wystrzałami powitany. Pod czas iego tam bawienia spuszczono z warsztatu dla pierwszego konsula zbudowaną penipę.

Tuteyszy amerykański agent P. Skipwith, oznaymił także, że pokoy między stanami północney Ameryki i Cesarzem Marokańskim przywrocony został, i że Cesarz potwierdził traktat roku 1786.

Młody malarz Crepin, który wsławił się przez malowanie bitew, udał się do Boulogne, gdzie znaydzie sposobność wydoskonalenia swego talentu i w scenach morskich.

D. 18 Brumera był tu także przez członki ciała prawodawczego i trybunatu przez ucztę u Ob. Robert obchodzony. Prezydent trybunatu Beaujour spełnił zdrowie: "18 Brumera; oby wielki mąż, któremu ten dzień styr francuzkiego rządu oddał, upokorzył angielską dumę i zemścił się narodowego honoru!,,

Z Boulogne piszą d. 10 t. m. — "Onegday odprawił pierwszy konsul rewiią nad tuteyszemi woyskami i kazał im w nocy rożne czynic obroty. Wczoray oglądał przybyłe z okolic Hawru dwie dywizye flotyli. Tuteysza flotyla pomnożona przez nie została 60 statkami. Uważaią tu za godło pomyślności (wyraza Monitor), że kopiąc przy Boulogne na osadzenie chatki obozowey pierwszego konsula, znaleziono kopiią, która zdaie się należeć do rzymskiey armii podbiiaiącey Anglią. Przy Aleteuse rozbiiaiąc namiot pierwszego konsula znaleziono medal Wilhelma zdobywcy Anglii. Przyznać przynaymniey potrzeba, że to są osobliwsze zdarzenia, i tem więcey zadziwiaią, kiedy sobie przypomniemy, że pierwszy konsul odwiedzaiąc rozwaliny Pelusium w Egipcie znalazł tam oblicze Cezara. — Obozy armii wyrownywaią miastom: żołnierz iest tam tak dobrze umieszczony iak w koszarach. Jenerał Soult obrocił osobliwszą na to staranność, wiedząc iak daleko wpływa na zdrowie żołnierza. Połnocne wiatry, mocno wieiące, oddaliły angielskie okręty daleko od Boulogne.,,

Prywatne listy donoszą z Boulogne, że 100 statkow, maiące 24 funtowe armaty, wychodzą codziennie za port. Bardzo wiele jenerałow znayduie się w tem mieście. Tuteysze pisma rachuią, iż liczba rozmaitey wielkości okrętow, które do wyprawy użytemi będą, wynosi przeszło 5000. Chatka pierwszego konsula postawiona iest na wzgorku, z którey wszystko widziec może. Admirał Bruix stoi po prawey iego stronie. Brzegi są wszędzie armatami i możdzierzami osadzone; możdzierze są lane podług nowego sposobu; każdy waży 8000 fontow i daleko kule niesie.

Transport z 4 armatnych łodzi, 12 płaskich statkow, 2 peniszow i 11 przewozowych statkow wyszły d. 6 z Hawru, przybył szczęśliwie d. 7 do Boulogne. D. 8 było morze burzliwe; ieden neutralny okręt płynący do Kale, wydał wystrzały ratunku. D. 10 znaydował się ieszcze pierwszy konsul w Boulogne, nie było słychać o iego wyieździe, owszem roboty w porcie przyśpieszał.

W Belgii pieczono iuż suchary dla przeznaczoney do wylądowania armii.

Wczorayszy Monitor mieści w sobie list P. Archenholtza pod d. 28 Października z Hamburga, w którym broni się przeciw zarzutowi tegoż Monitora, iakoby iego Dzien-

nik (Minerwa) był angielskim dziennikiem po niemiecku pisanym.

W St. Omer postawiono Telegraf.

Wczoray w Metropolitańskim kościele odprawiło się uroczyste z muzyką nabożeństwo, iako w dzień S. Cecylii patronki muzyki.

Dwie żelazne fabryki Ob. Jobez nad rzeką Ainą, w których blizko 600 osob było zatrudnionych, spaliły się z upadłey na bok iskry. Samych węgli spaliło się za 100,000 frankow.

Jenerał Boudet poiechał do Utrechtu dla obięcia kommendy nad tamteyszemi woyskami.

Dnia 15. *Listopada.*

Dzisieyszy Monitor przywodzi list z Boulogne pod d. 12, który zawiera w sobie, że pod czas ostatniey rewii *żołnierz* 4tey półbrygady prezentuiąc broń rzekł: do pierwszego konsula: " W roku V. Rzepltey (1797) podzieliłem się z Tobą Pierwszy Konsulu, w wąwozach Bassano sucharem; smakował Ci bardzo, ponieważ byłeś głodny. Nie mogłeś tego zapomnieć. Proszę Cię teraz abyś to samo moiemu oycu uczynił, który iest stary i schorzały. Otrzymałem w woynie 5 ran, zostałem na placu bitwy kapralem i sierżantem, i spodziewam się w naypierwszey potyczce zostać porucznikiem. „ Nie potrzeba tu przydawać, (mowi Monitor) *że* pierwszy konsul przypomniał sobie to zdarzenie i uczynił woli zadosyć żołnierza.

Jenerał Murat poiechał ztąd do miasta swego urodzenia Cahors, w którym go iego szwagier, pierwszy konsul, mianował prezydentem wybiorczego kolegium departamentu Lot. Konstytucyyne władze miasta wyiechały na przeciw niego o 2 mile z honorową strażą z młodzieży, i wieździał przez tryumfalną bramę do Cahors przy wystrzałach z armat i okrzykach licznie zgromadzonego ludu. W wieczor było miasto oświecone, a na teatrze był jenerał Murat, na czynione mu honory iego wspołrodakow, pomiędzy którem poznał wielu przyiacioł swey młodości, aż do łez wzruszony. Wczoray powrocił iuż do Paryża. Kollegium wybiorcze departamentu Lot, wybrało pod iego prezydencyą na kandydatow: do senatu kardynała Fesch i prefekta Bailly, a do ciała prawodawczego iego samego i Ob. Baudus.

St. Christof, bywszy dowodzca buntownikow w południowey Francyi, który od kilku lat w Templu siedział, dokończył tam, iak mowią, życia.

Liczba ubogich, których w Paryżu utrzymuią lub im wsparcie daią, wynosi teraz 130,000 osób. Z tych znayduie się w własnych domach 111,600, w śpitalach i domach gościnnych 13,900, a 4500 dzieci rozdano na wsie na wychowanie. Koszt na ich utrzymanie wynosi 8 mill. które z rogatek i opłat teatralnych &c. wybieraią. Resztę co do tych dochodow nie dostaie, dokłada rząd i z dobroczynych składek zbieraią.

W Dunkierce stała iuż 5 dywizya płaskich statkow w gotowości do odpłynienia do Boulogne.

Drogość żywności, znowu się tu czuć daie.

Wywoz wszelkiey broni z Francyi został ieszcze bardziey zostrzony.

Nowożenka Xżna Borghese wyiechała onegday z swem małżonkiem do Rzymu.

Z Hagi d. 19 *Listopada.*

Onegday przybył tu jenerał Wiktor, z całem głownym sztabem z Utrechtu i znowu tu głowną kwaterę założył.

W Flesindze oczekuią w przyszłym tygodniu Igo konsula, i dom kapitana marynarki przygotowano na iego przyięcie. Co raz więcey przybywa tam okrętow do wyprawy

przeciw Anglii. W Zelandyi widać wielkie poruszenia w woysku francuzkim.

Z wyspy S. Eustacha donoszą pod d. 9 Września, iż Anglicy wysłali z Barbadoes wyprawę przeciw hollenderskim osadom.

Od brzegow Menu d. 16. Listopada.

Gazeta Bamberska pod d. wczorayszym donosi, że nieodmiennie iuż postanowiono, że wszechnica würzburska nie będzie przeniesioną do Bamberga, iak to rozgłoszono.

Donoszą z Kolonii, że ciała *SS. Trzech Krolow*, będące w kościele katedralnym tego miasta, a potym przeniesione do opactwa Wedinghausen, do Arensberg w Westphalii powrocone będą kościołowi kolońskiemu i złożone zostaną w tym samym mieyscu, w którym od wiekow spoczywały. Wiadomość ta naywiększą pomiędzy mieszkańcami Kolonii zrobiła radość.

Z Kopenhagi d. 5. Listopada.

Zręczny nasz artysta, Jacobson, wyrznął na kalcedonie islandzkim popiersie pierwszego konsula Bonapartego, i ofiarował w podarunku małżonce iego. Poseł francuzki, Ob. Bourgoing, iadący z Szwecyi, wziął z sobą do Paryża tę robotę, która bardzo się pięknie artyście udała.

D. 8 Października 3 angielskie okręty woienne, wyszły z Sundu, z flottą kupiecką. Ostatnie burze wiele szkod narobiły w Kategacie i na morzu baltyckim.

Od d. 24 Października aż do 4 Listop: przepłynęło przez Sund 245 okrętow.

Gazeta nasza, ciekawy zawiera rapport assessora Esmark z Kongsberga, o probach, które uczynił, dla oznaczenia w Norwęgii, linii śniegu i wegetacyi. Z liczby gór, na które się wdarł, Schnehätten w Dovrefield, była naywyższą. Wysokość iey nad powierzchnią morza, wynosi więcey nieco iak 8000 stop. Tu wieczny śnieg leży; w iednym mieyscu, gdzie się był odłamał, widać było 25 iego warsztwow, a między każdą skorupę lodową. Naywyższa warsztwa maiąca kształt bałwanow morskich, miała w zapadlinach kolor ciemno ametystowy, który i na Alpach był uważany; przyczyna koloru tego dotąd iest nie wiadoma. Gdzie z ukosa słoneczne uderzaią promienie iako to z północy i ze wschodu, tam śnieg leży aż do 3000 stop nad powierzchnią morza. Ku południowi i zachodowi, gdzie słońce mocniey działa, roztapia się aż do wysokości tylko 7000 stop nad powierzchnią morza. W naywyższym punkcie gór, ziemia składa się z rodzaiu kamienia nieznaiomego, maiącego podobieństwo do szpatu polnego, który tak iest magnetycznym, iż igła magnesowa kierunek swoy odmieniała co cztery stopy. Kamień ten, może bydź pięknie polerowanym i co do koloru, bardzo iest do kamienia Labrador podobnym. Wysokość linii wegetacyyney, rozmaitą iest w Norwegii; drzewa i inne rośliny znoszą rozmaite stopnie zimna na 1000 stop wysokości, żadne w tey wysokości owocowe nie może wytrzymać drzewo, ale na 500 stop rodzą owoce obficie i dobre. Jodła większe wytrzymuie w Norwegii zimno niżeli sosna. Pierwsza stoi na wysokości 3000 stop, a druga na wysokości 2000 stop. Brzoza rośnie pięknie na wysokości 3000 stop. Wyżey nie dostrzeże tylko *betula nova* i iałowcowy krzak, które iednak nad 3200 stop wyżey nie rosną. Jęczmień i owies rośnie wprawdzie na 1500 do 1800 stop wysokości nad powierzchnią morza, ale tylko w dolinach. Przymrozki nocne na wysokości 1200 do 1500 stop, szkodzą iuż często nasionom.

Z Karlsruhe d. 13. Listopada.

Krol Jmć Szwedzki opuśc. wprawdzie d. 23 t. m. po imieninach naszego 75 letniego Elektora, tuteyszą stolicę, lecz na usilną proź-

bę Elektora bawarskiego uda się ieszcze do Monachium.

Wczoray przybył tu goniec z listami z Petersburga do Elektorskiey familii, i poczeka na odpisy. Od naszego posła w Paryżu przybiegł tu także goniec.

Rozmaite Wiadomości.

Piękny prawdziwie byłby widok, gdyby nad morzem między Kale i Dowrem zawieszona była na Niebie galerya, z którey możnaby się przypatrzyć dwom wielkim w Europie narodom, iak pracuią, iak się uzbraiaią, iak na siebie gniewliwie spoglądaią, iak myślą i iak ostrzą przeciw sobie żelesce. Dawnieyszych czasow człowiek prosty byłby sobie wystąwił Aniołow strożow, unoszących się nad tą ciaśniną, teraz wymyślono geniusz, wiążący losy obu narodow i reszty świata, i gotowym będąc do wprowadzenia zwyciezcy do świątyni nieśmiertelności, i postawienia na ołtarzu stanowiącego razu.

Tymczasem ile Anglicy swemi okrętami otaczaią zdaleka francuzkie brzegi, tyle nierownie blokuią Francuzi angielskie zagrożonem wylądowaniem. Dotych czas angielska siła morska nie potrafiła przeszkodzić ani połączeniu się francuzkich flotyl, ani uzbraianiu, nie zrobiła żadney zdobyczy, wyiąwszy mało znaczące wyspy, sama sobą dosyc iest zatrudniona dla zasłonienia swego kraiu przeciw zagrożonemu ciosowi.

Okoliczności teraźnieyszych czasow, mowia francuzkie pisma, są tego przyczyną, iż Daniia ściśley się z Rossyą złączyła. Pomnożenie woysk francuzkich nad Elbą dało zapewne do tego powod; lecz to nie ciągnie za sobą nieprzyiacielskich wypadkow. Wszystkie prawie mocarstwa są w podobnym natężeniu: widziemy Turkow szukaiących przyiaźni Rossyi; potrzeba łączy nawet nieprzyiacioł. Takie układy, które winnych czasach nazwanoby polityczną nieprzyzwoitością, nie maią w prawdzie nieprzyiacielskich zamiarow, ale są przygotowaniem do nachylenia się w czasie na tę lub na ową stronę: Wylądowanie do Anglii iest zdarzeniem stanowiącym o losie świata. Rozstrzygnienie losu Troi zatrudniało dawnych czasow cały znany świat; lecz coż znaczy mieścina przeciw Anglii! coż znaczy Kartago przeciw Londynowi! Podobno poki świat stoi nie było ieszcze podobnego zdarzenia.

Gdy Jozef II. w podroży swoiey nocował w wiosce w Luxemburskim, odwiedził go w wieczor, ieden francuzki hrabia. Cesarz rzecze do niego: " Dziwi Cię pewnie, Mci Hrabio, który z Paryża przyieżdzasz, że Cesarz tak brzydko mieszka. Nie, odpowie hrabia, wcale mnie nie dziwi, owszem cieszy mnie, widzieć kray, w którym poddani lepiey mięszkaią, niżeli ich Monarcha!"

Baron de M.... maiąc słabą pamięć, opowiadał, że się przy oblężeniu znaydował; ale nie pamiętał czyli się znaydował pomiędzy oblegaiącemi, czyli pomiędzy oblężonemi.

Rotrou sławny poeta francuzki, który umarł w r. 1650 lubił bardzo grać w karty; lecz miał szczegolnieyszy sposob nie tracenia wszystkich pieniędzy od razu, zawsze sobie coś na potrzeby życia zostawił. Kiedy mu kommedyanci przynieśli pieniądze za iaką sztukę teatralną, miał zwyczay wrzucać ie do zamknietey karbony. Potrzebuiąc pieniędzy, przymuszony był długo trząść karboną, niżeli z niey wypadło kilka sztuk, i praca z iaką dobywał tych pieniedzy nigdy mu niepozwoliła wszystkich dobydź, zawsze mu się coś nadal zostało.

DODATEK

DO N[ro] 97.

GAZETY KRAKOWSKIEY

W NIEDZIELĘ DNIA 4. GRUDNIA 1803.

Dalszy ciąg Statystyczny rzut oka na kray angielski.

Zachodnio indyyskie wyspy do wielkiey Brytanii należące, tak bardzo się, co do swey własności i położenia, różnią między sobą, że tam podobnaż różność klimatu mieysce mieć musi; nawet na iedneyże wyspie znayduie się nie iednaka temperatura powietrza, co się n.p. na Jamaice przytrafia, gdzie niższa strona południowa przykrym upałom podlega, a wyższa część wschodnia ma bardzo umiarkowaną i niekiedy chłodną powietrza temperaturę. Kiedy tam Termometer Fahrenheita od 98 do 110 stopni dochodzi, to się tu bardzo rzadko do 70 podnosi. Tu codzień regularnie około południa panuią wiatry morskie, a w nocy lądowe. Inne wyspy, tylko Barbados poniekąd wyiąwszy, maią wilgotne i razem gorące powietrze tak iak niższa część Jamaiki. Na Barbados maiącey wysokie położenie, iest powietrze suchsze, a iego temperatura umiarkowańsza. Bo nigdy Termometer Fahrenheita nie podnosi się nad 87° a iego roczna odmiana nie wynosi 17°. I Barometer tylko nie wiele się odmienia, (28) a pory roku idą regularniey po sobie, aniżeli na innych wyspach. Dżdzysty zaś czas i suchy ma Barbados z tamtemi wspolny; sucho trwa od Grudnia aż do połowy Maia, słota zaś dzieli się na małą, która się od połowy Maia zaczyna, trwa aż do końca Czerwca, i na wielką, która iest od Lipca aż do końca Listopada. Podczas niey osobliwie w Wrześniu i Pazdzierniku, pospolicie panuie naywiększy upał w całym roku, a w Styczniu pospolicie iest naywiększe zimno.

Brytańskie osady w Neu-Holland (Neu-Sud Walles) i na wyspie Norfolk maią dosyć suche i przez peryodycznie odmieniaiące się lądowe i morskie wiatry umiarkowane klima. W Lutym i Marcu przypadaią na Neu-Holland naywiększe deszcze.

III. *Wody.* Wody wszelkiego gatunku w Brytańskim państwie są pamięci godne. To częścią iest obszernemi pomorzami ograniczone, częścią morzami otoczone zwłaszcza właściwa Wielka Brytania, która się cała na Atlantyckim morzu znayduie, a którego część na wschód i północ wielkiey Brytanii położona nazywa się morzem północnem; kanał, południowo wschodnia część i południowa między Hiszpanią i Irlandyą zowie się morzem Hiszpańskim (29). Oprocz tego, że wielka Brytania zewsząd iest morzami oblana, iest ieszcze też niemi gęsto poprzerzynana, czyli weiskaią się do lądu przez odnogi i ciaśniny i podaią wszędzie sposobność do nayłatwieyszego i nayważnieyszego połączenia wszystkich części ziednoczonych królestw. Morze które wielka Brytanią od Irlandyi oddziela, częścią mieści się pod imieniem morza irlandzkiego, a częścią pod imieniem kanału S. Jerzego.

Odnogi znacznieysze są w Anglii: 1) przy uyściu Tamizy, a 2) Humber; między

---

(28) *Podług świadectwa Hillary ustawicznie tu stoi między* 29,8 *i* 29½.
(29) *Nazywaią go także czasem morzem Akwitańskim, albo Biskayskim lub Bretańskim.*

obiema, 3) odnoga morska The Wash, 4) Bryſtolski kanał, 5) odnoga Kardigan, i 6) Solway Firt na zachod między granicą szkocką i angielską, (30). — W Szkocyi, oprocz uyść rzek, z których bardzo wiele formuią odnogi większe i mnieysze, iako to rzeka Fort, rzeka Tay i inne, szczególniey godne uwagi są naſtępuiące odnogi morskie. 1) Firth of Murray, 2) Firth of. Cromartie, 3) F.o. Dornok, 4) kilkanaście w hrabſtwach Sutherland i Roſſ, 5) L. Linnhe, 6) L. Fynn, i inne, oprocz tych ieszcze odnogi morskie: między *Szkocyą* i *Orkneys*, Pentland Firth; między wyspą *Skye* i *Roſſ*, między *Mull*, tudzież *Roſſ* i *Argyle*, Jura Sound, i odnogi między *Isla* i *Argyle*. Co do wielkości *odnóg* można *Irlandyą* tylko z *Szkocyą* porownać, albo ią ieszcze w liczbie przewyższa między któremi odnogi morskie Carrickfergus, 2) Stangford, 3) Dundrum.

Podnoszenie ſię i opadanie morza na pomorzach brytańskich dosyć ſię różnią tak co do czasu, iako i ſtopnia dzwignienia ſię morza podczas podnoszenia ſię; przy wschodnim pomorzu Anglii zaczyna ſię po różnych mieyscach w czaſie Pełni i Nowiu Xiężyca o godzinie 1, 30' aż do godziny 11, 30' a morze dzwiga ſię od 12 aż do 18 ſtop paryzkich, (31) — Przy pomorzu szkockim podobnież wysoko podnosi ſię woda, a czas podnoszenia ſię ieſt między 12 godziną, 0' i 4 godz. 30'. (32) Na angielskim zachodnim pomorzu ieſt czas podnoszenia ſię między 4 godziną 0' i 11 godz. 45' (33), a dzwignienie ſię morza podczas naywiększego podnoszenia ſię ieſt od 18 do 36 ſtop; na południowym zaś pomorzu ieſt czas podnoszenia ſię między 4 godzi. 30' aż do 12 godzi. 45', a naywiększe dzwignienie ſię wynosi od 9 aż do 20 ſtop, (34). Nakoniec na około Irlandyi

(30) *Jeszcze licznieysze są małe odnogi, któremi ten cały kray otoczony ieſt, a które nie mało przez to do żeglugi dopomagaią, ofiaruiąc żeglarzowi wszędzie bezpieczne schronienie. Takie odnogi prawie wszędzie ſię przy uyściach znacznych rzek znayduią, oprocz tych zaś są szczególniey znane, przy Harwichu południowym i północnym Foreland. Portsmut, Weymut, Torbay, Plymut, Pembrok. Lancaſter i t. d.*

(31) *Przy uyściu Tamizy ieſt czas podnoszenia ſię na nowiu i pełni Xiężyca o 1 godz. 30', woda dźwiga ſię aż na 12 ſtop, a znak kompasu xiężycowego ieſt SS. NNW. — W Jarmut podnosi ſię morze aż na 15 ſtop w czaſie podnoszenia ſię o 10 godz. 45' podczas takiegoż znaku kompasu xiężycowego. — Przy cyplu North Foreland zaczyna ſię podnoszenie morza o 11 godz. 30'; a dźwiga ſię na 12 ſtop. — Przy uyściu Humber, dźwiga ſię morze aż na 18 ſtop podczas podnoszenia ſię o 5 godz. 15'.*

(32) *Przy wniyściu odnogi Edinburg ieſt czas podnoszenia ſię o 3 godz. 45', a morze dźwiga ſię 12 lub 14 ſtop — w samym Edinburgu podczas takiegoż dźwignienia ſię o 4 godz. 30'. — Przy Glascow ieſt czas podnieſienia ſię o 2 godz., a iego wysokość aż do 18 ſtóp. Do tey samey wysokości dochodzi przy wyspach zachodnich, orkadzkich i szottlandzkich w czaſie podnieſienia o 3 godz. 30' — o 1 godz. 30' i 2 godz. 45'.*

(33) *To ieſt przy Cap Cornwall ieſt dodnieſienie ſię o 4 godz. 0', a wysokość iego 18 ſtop. — Przy wniściu bryſtolskiego kanału ieſt przy takimże dźwignieniu ſię czas podnieſienia ſię o 6 godz. 0', które na wiosnę i w ieſieni pod czas pełni i nowiu xiężyca i do 45 angiel. ſtop dochodzi. — Przy zachodnim cyplu wyspy Anglesey ieſt czas podnoszenia ſię 10 godz. 0', iego wysokość 20 ſtop. — Przy Carmarthon czas podnoszenia ſię 5 godz. 45', iego wysokość 36 ſtop. — Przy wyspie Man czas podnoszenia ſię 9 godz. 0', iego wysokość 20 ſtop*

(34) *Przy Sorlingskich wyspach, podnosi ſię morze aż do 20 ſtop, czas podnoszenia ſię 4 godz. 30'. — Czas podnoszenia ſię w Falmut i Torbay ieſt 5 godz. 30', wysokość iego 18 ſtop, znak kompasu xiężycowego On N. i W n S. — Czas podnoszenia ſię w Plymut 6 godz. 0', wysokość iego aż 18 ſtop, wtedy znak kompasu magnesowego O. i W. — Czas podnoszenia ſię w Portland i Weymut o 9 godz. 0' iego wysokość 8 ſtop, znak kompasu xiężycowego podczas podnieſienia ſię SO n O. i NW n W. — Na kraiu brzegu przy Spitheat ieſt czas podnieſienia ſię o 9 godz. 30', iego wysokość aż 18 ſtop. — Czas podnoszenia ſię w Portsmut o 11 godz. 15', iego wysokość 18 ſtop, znak kompasu xiężycowego SSO. NNW. — Czas podnoszenia ſię w Arundel o 12 godz. 45' dźwignienie ſię morza 16 ſtop, znak kompasu xiężyca S n O. i N. n W. Przeciąg podnoszenia ſię ieſt tak tu, iak w całym kanale w czaſie nowiu i pełni xiężyca 7 godz. 14', opadania zaś tylko 5 godzin 10'.*

ieſt naywyższe podnoszenie ſię 18 ſtóp, a czas podnoszenia ſię ieſt Nów i Pełnia Xiężyca między 3 godz. 15' i 10 godz. 45' to ieſt w przeciągu tego czasu zaczyna ſię przy wszyſtkich tey wyspy nadmorskich okolicach (35).

(Reszta potem.)

---

(35) *Przy Dublinie ieſt czas podnoszenia ſię o 9 godz. 15', a znak kompasu xiężyca wtedy SO. i NW.— Czas podnoszenia ſię w odnodze Carackfergus o 10 godz. 15'— Przy Strangfort o 10 godz. 30' — a przy Carlingfort o 10 godz. 45'.—Czas podnoszenia ſię w Dunegalbay o 4 godz. 30'—przy Galloway o 4 godz. 15'— przy uyściu Limerik o 6 godz. o — w Bantry Bay o 5 godz. 15'—a w Baltimore o 5 godz. 15', gdy znak kompasu xiężyca ieſt W n S. i O n N.*

DONIESIENIA.

Magiſtrat Miaſta Krolewskiego Stołecznego Krakowa ninieyszym obwieszczeniem wiadomo czyni, iz Kamienica pod Nr. 18 w mieście żydowskim ſtoiąca ryn. 1882 kr. 30 oszacowana po upłynionych iuż dwoch licytacyi terminach dla niedoſtatku kupienia chęć maiących na trzecim to ieſt dnia 22 Grudnia b. r. tu w Sądzie przedawaną będzie z tym warunkiem, iż kupiciel naydaley w sześciu niedzielach plan wyreperowania oneyże podług przepisow do przyzwoitego przeyrzenia podadż będzie winien.

Ktoby przeto miał ochotę oneyże nabycia, niechay ſię w oznaczonym czaſie i mieyscu znayduie. Wierzyciele zaś prawo zaſtawu nań maiący napominaią ſię, ażeby nieoczekuiąc osobnych w tey mierze powołań praw swoich pilnowali, inaczey ktoby ſię z swoiemi żądaniami podczas licytacyi nie zgłoſił, żadnego iuż więcey ani do kupiciela tey kamienicy, ani do samey kamienicy prawa miec nie będzie, lecz swoiego zadosyć uczynienia z szacunkowey summy lub innego dłużnika maiątku poszukiwacby muſiał.

Dradcki.
Gollmayer.
Łodziński.

Z Rady Magiſtratu C. K. Miaſta Stołecznego Krakowa.
Dnia 28 Października 1803.
Kozłowski.

Magiſtrat Miaſta Królewskiego Krakowa ninieyszemi wiadomo czyni, iż po spełnionych dwoch terminach do licytacyi domu prawem pokonanego Michała Herszlowicza pod Nrem 187 na Kazimierzu ſtoiącego ryn. 75 kr. 45 oszacowanego wyznaczonych z nieſtawienia ſię chęć kupienia maiących, na żądanie prawem pokonywaiącego obrońcy maiątku zadłużonego Jankla Gomplowicza i Peysaka Jakubowicza tenże dom na trzecim terminie dnia 15 Grudnia r. b. o godzinie 3 po południu sprzedawany będzie.

Ochotę przeto kupienia maiący niechay ſię w wyznaczonym czaſie tu w sądzie znayduią. Wierzyciele zaś prawo zaſtawu nań maiący napominaią ſię, ażeby nieoczekuiąc osobnych w tey mierze powołań praw swoich pilnowali, inaczey ktoby swoich żądań w czaſie licytacyi nie zgłoſił, żadnego prawa więcey ani do kupiciela ani do tego samego domu mieć już nie będzie, ale swoiego zadosyć uczynienia z szacunkowey summy lub innego dłużnika swoiego maiątku poszukiwaćby muſiał.

Dradcki.
Golmayer.
Łodziński.

Z Rady Magiſtratu C. K. Stołecznego Miaſta Krakowa.
Dnia 21 Października 1803 roku.
Kozłowski.

C. K. sądy szlacheckie Krakowskie Galicyi zachodniey oznaymuią tym Edyktem Panu Antoniemu Minden: że Fiskus Krolewski imieniem naywyższego skarbu pod dniem 27 Września r. b. do Nru 12,717 u Sądow tych — względem usprawiedliwienia Kondyktu mobiliow u obywatela tuteyszego Kozłowskiego znayduiących ſię, a Antoniego Minden własnych — żałobę na niego podał, i o pomoc sądu, ile sprawiedliwość wymaga, prosił.

Gdy zaś sądy te, nie maiąc wiadomości, gdzie on zoſtaie lub czy wcale w C. K. pańſtwach dziedzicznych znayduie ſię, onemuż adwokata tuteyszego Pana Urbańskiego z iego szkodą i iego kosztem zaſtępcą poſtanowiły, z którym proces ten ſtosownie do przepisu uſtawy

sądowey na C. K. państwa dziedziczne przepisaney rozpocznie się i ukończony będzie, on przeto Edyktem niniejszym tym końcem upomina się: ażeby w czasie przyzwoitym to iest w przeciągu 90 dni sam stanął, albo ieżeli iakie ma prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przesłał, albo nakoniec innego sobie patrona obrał, tego sądom tuteyszym wymienił i podług przepisu tych środkow prawa używał, które do swey obrony za nayskutecznieysze osądzą; gdyż w przeciwnym razie wszelką niedogodność z zaniedbania wyniknąć mogącą samby sobie, podług opiewu C. K. praw przypisać był winnien.

Jozef de Nikorowicz.
Karol de Reinheim.
Jan Nep. Vlach.

Z Rady C. K. Sądów Szlacheckich Galicyi Zachodniey.
W Krakowie d. 19. *Octobra* 1803.
Slaupenski.

C. K. dobr kameralnych kraiow Wschodniey i Zachodniey Galicyi Administracya, puszcza dnia 7 Lutego 1804 roku dobra niżey wyrażone na trzy lata więcey ofiaruiącemu w dzierżawe. Licytacya zaś odprawiać się będzie w Kancelaryi administracyyney krakowskiey na Swiętego Jana Ulicy.

	Cena Fiskalna Reń.
W Cyrkule Krakowskim.	
Doiazdow	1043
Głemboka	1000
Mistrzowice	985
W Cyrkule Końskim.	
Woytowstwo Małagoszcz	404
Dobra Rzemiądzyce	9[illegible]
W Cyrkule Kieleckim.	
Woytowstwo Pencelice	—
W Cyrkule Radomskim.	
Woytowstwo Pastowawola	—
Woytowstwo Jastrząb	350
Woytowstwo Gąsawy	—
W Cyrkule Radzyńskim.	
Woytowstwo Domanice	—

Warunki które przed Licytacyą uważane bydź maią:

1) Każden procz żyda i małoletniego licytować może.

2) Licytuiący ieszcze przed licytacyą 10tą część fiskalney ceny iako wadium złożyć powinien.—Tam gdzie cena niewyrażona ma nayminiey 100 ryń. za wadium bydź poczytane.

3) Zaden przeszły dzierżawca, któren od dawney dzierżawy odstąpił, i kontraktu niedotrzymał, lub skarb niezaspokoił, i dla tego też w processie zostaie, albo o uciemiężenie poddanych przekonanym został, do licytacyi przypuszczonym nie będzie.

4) Licytuiący dla siebie licytować ma, dla tego imieniem innego licytuiący, plenipotencyą sobie specyalną daną Kommissyi złożyć obowiązanym iest.

Z Urzędu Ces. Krol. Dobr Kameralnych Administracyi.
W Krakowie dnia 4 Listopada 1803.
Franciszek Nemethy, administrac i przełożony.

C. K. Sądy Szlacheckie Krakowskie wiadomo czynią wszystkim i każdemu z osobna: że nayWyższym dekretem nadwornym dnia 7 Października r. b. zapadłym tutay oznaymiono, iż Krolewska Kancellarya nadworna węgierska za rzecz potrzebną znalazła, Hrabiego Antoniego Szyrmay dla zbytecznych iego długow, a ztąd wiszących przeciw niemu licznych processow, na żądanie Oyca iego, za marnotrawcę ogłosić.

W Krakowie d. 5 Listopada 1803.

Jozef de Nikorowicz
Karol de Reinheim.
Jan Nep. Vlach.

Z Rady C. K. sądow szlacheckich Krak. Galicyi Zachodniey.
Sterneck.